

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi fekvényben illetó mindennemű póstai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákoskereszturra (Pest megye) küldendő ☒ ☒

SZERKESZTIK:
RAFFAY SÁNDOR NOSZKÓ ISTVÁN
 budapesti lelkész. rákoskereszturi lelkész.
 FŐMUNKATARSÁK:
SCHOLTZ ÖDÖN **BLATNICZKY PÁL**
 ágfalvi esperes-lelkész. cinkotai lelkész.
GÖMÖRY JÁNOS
 eperjesi főgym. igazgató.

Megjelenik hetenként egy iven

A lap ára:
 Egész évre 14 K
 Félévre 7 K
 Egyes szám ára 40 f
 Hirdetések és pályázatok ára:
 Egész oldal 40 K
 Allandó hirdetések megvezetés szerint

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: **Egy kis önbirálat.** Dr. Zsilinszky Mihály — **Reversális statisztika.**
 Homola István — **Belélet.** — **Pályázatok és hirdetések.**

Egy kis önbirálat.

Irta: *Dr. Zsilinszky Mihály*
 és felolvasta febr. 22-én tartott vallásos estélyen
 Balassagyarmaton.

II.

Jegyezzük meg, hogy a józan hit sohasem ellenkezhetik az alapos tudománnyal. Az a *küzdelem*, mely a különböző vallásfelekezetek között, nálunk úgy mint másutt, még mindig folyik, csak azt bizonyítja, hogy az anyagi érdekek és a hatalomvágy még mindig tulságos szerepet játszanak az emberi társadalom nagy világában. Néha-néha megragadja a népek lelkét egy-egy magasztos eszme, mely rokon az istenség és a kereszténység eszméivel; melynek hatása alatt az emberek, mint testvérek összeölelkeznek és egy jobb jövő reményében közös erővel igyekeznek megoldani a közélet nagy problémáit.

Ilyenek a szabadság, testvériség, az egyenlőség, az istenfiúság, az ember-szeretet, a jog, a törvény és az igazság uralma utáni vágy. Vajon ki ne lelkesednék ma is az ilyen eszmék megvalósításáért?

Messze vezetne el mai feladatamtól, ha ezen eszmékért, vagy ezeknek hamis cégére alatt folyó nagy küzdelem megérthetéseért példákat keresnék az emberiség nagy történelmében. Maradok tehát

csak a mi szorosabb értelemben vett szeretett hazánk határai között, ahol a világot mozgató nagy eszmék mindenkor viszhangra találtak.

Itt is voltak harezok nagy eszmékért, még mielőtt Szt. István fejére tette volna a magyar szent koronát. Itt is voltak harezok a kereszténységért tatárral és törökkel; hazánkat is mélyen érdekelték a szent kereszt jelvénye alatt átvonult kereszties hadjáratok; ide bent is erős százas harezok folytak a vallási reformációért, a jog, törvény és igazság elveinek diadaláért egész 1848-ig. Ekkor úgy látszott, hogy az egész nemzet kész meghódolni a testvériség, a jogegyenlőség és a viszonyosság nagy elvei előtt. A magyar kiváltságos nemesség önkényt mondott le előjogairól; a magyar kath. egyház szívesen megosztotta régi előjogait és kiváltságait a mai vallásfelekezetekkel. Szóval: létre jött és győzött a teljes jogegyenlőség nagy elve, mely az 1848: XX. t.-czikkben nyert kifejezést. A küzdelem azonban a törvény becsületes végrehajtásáért még máig is tart.

Nem tartozik ide, hogy kifejtsem okait annak, mért nem lett még végrehajva a törvénynek az a rendelkezése, mely kimondja, hogy a törvényesen bevett *egyházak és iskolák költségeit az állam fedezi*. E helyett divatba jött a „segélyezés“

veszedelmes és kényes divatja, mely a törvény kijátszására és végre is a legkényesebb vallásfelekezeti surlódásokra fog vezetni.

Az ugynevezett „kath. autonomia“ életbe léptetését senki sem óhatja őszintebben, mint a protestánsok; mert ezáltal a kath. nép is némi befolyást fog nyerni saját egyházi ügyeire. Reméljük, jobban fogják tudni kihasználni, mint a protestánsok; mert ott, valljuk be, több a rend és erősebb az összetartás érzete, mint itt.

III.

Ezzel eljutottam saját magunk bajainak legfőbb forrásához; számbeli és erköleszi fogyatkozásunk okainak és következményeinek kereséséhez. Nem szívesen teszem; de egyházam iránt érzett őszinte szeretetem azt parancsolja, hogy magán és nyilvános körökben hirdessem a veszélyt, melybe szeretett ev. egyházunk került. Rég óta figyelmeztetem egyházam órállóit azokra a körülményekre, azokra a mulasztásokra és közigazgatási visszaélésekre, melyek egyházunknak természetes fejlődését már-már lehetlenné teszik. Sürgettem a rideg statisztikai számok eredményeinek őszinte feltárását, hogy az általános pusztulás okait láthassuk és azoknak megszüntetéséről intézkedhessünk. Fájdalom, hiába.

Hivatalosan nem történt semmi. Még Homola István lelkész és Zimoványi tanár urak rideg számai sem voltak képesek felébreszteni végzetes álmaikból az illetőket. Egyházi lapjaink már évtizedek óta tele vannak panaszokkal afelett, hogy ev. egyházunk „vastag jégpáncéllal szorítja magát körül a tespedés és tehetetlenség korlátai közé“¹⁾ . . . és hogy „a protestáns intelligenciánkban bizonyos holt traditionalismus és a multak dicsőségének csábos varázsa az, amely még egy ideig tartja benne a lelket.“²⁾

¹⁾ L. „Ev. egyh. élet 1914. 10. sz.

²⁾ Prot. Egy. I. ugyanakkor.

Ezen folyton ismétlődő panaszok arra kényszerítettek, hogy tanulmányozzam a külföldi tekintélyes írók nézetét a protestantismus hivatásáról általában, hogy kétkedő lelkemet megnyugtassam. Német tudósok és angol történetírók, akik mély tudásukkal figyelték meg az egyházak fejlődéseinek törvényeit, azt jegezték fel, hogy a protestantismus, ha nem akar, vagy nem képes a fejlődő és haladó élet követelményeihez alkalmazkodni; ha nem igyekszik külső hivatalos cselekményeiben rendet hozni és isteni tiszteletében a kedélyre ható művészi elemeket is felbenni, alig lesz képes szíveket hódítani. Rá mutatnak arra a tagadhatatlan tényre, hogy a kath. papságnál a rend és fegyelem erősebb mint a protestánsoknál és templomaikban a művészi elemek óriási hatalmat és vonzerőt gyakorolnak a hívők kedélyére.

Macaulay, angol jeles történetíró, nyíltan vetette fel azt a kérdést: „hogyan van az hogy a protestantismus, mely annyi jót tett, mégsem tett többet? Honnan van az, hogy a r. kath.-egyház sok veszteségei dacára, ezer veszély között, mégis fentartotta magát a legujabb korig? A régiség nem koptatta el; a műveltségben való haladásban nem gyengült meg. Ma is oly ifju erővel van telve, mint ezer év előtt. Papjainak, szerzeteseinek és miszionáriusainak buzgósága a világ minden részeiben ismeretes. Híveinek száma évről évre nő stb.“

Ellenben a protestantismus nálunk is, másut is pusztul. Ugy tűnik fel, mintha a protestáns intelligencia megfeledkezett volna a XIX-ik század uralkodó eszméiről, és mintha az 1848-iki XX. t.-cz. csak azért hozatott volna, hogy a gyenge utódok szeme láttára eltemetve legyen a törvénykönyv más elavult cikkei közé!

Mindezek méltó szemrehányások, melyeknek súlyát mindnyájan érezzük. Legrombolóbb vétünk a második természetünké vált *széthuzás*, a sok üres *szónoklás*, a szabadságnak emlegetése

és a gyakorlati életben az ezzel való állandó visszaélés. Szeretünk dicsekedni autonomiánkkal, melyet őseink vérrrel szereztek meg; de a gyakorlati életben alig tudjuk megbecsülni annak áldásait.

Panaszkodunk egyházi szegénységünk felett; a nélkül, hogy komolyan és egyetértőlegéskövetkeztesen követelnők az 1848-iki törvény végrehajtását. Mindenki tudja, hogy ez a törvény örök időkre eltörülte az előjogokat és kiváltságokat és az állam magára vállalta az összes egyházi és iskolai költségek fedezését. A törvénynek ezen intézkedését meg nem becsüljük. E helyett megelégszünk a koldusokat illető „segélyekkel”, melyekért a gazdag r. kath. egyház is kinyújtja a kezét, mintha éppen olyan szegény és ügyefogyott lenne, mint a prof. egyház.

Ilyen feltűnőleg viszás helyzetben a szegény protestáns egyházak anyagilag nem képesek versenyezni a római egyházzal, mely fejedelmi dotációkban részesül.

Ez azonban csak külső, anyagi ok.
(Folytatjuk.)

Reversális statisztika.

Homola István.

II.

Felvetett eszméimet indítványomat e kérdésben az evang. egyházi körök el nem fogadták, a reformátusok azonban már a kálvinista bank megalapításánál és szervezésénél tartanak. Megalakult azóta és sikeresen működik a határozott r. k. felekezeti érdekű Hungaria Bank s egyre alakulnak és szervezkednek, mint olvashatjuk a napi lapokban, az ország hercegprimásának jó példával való előljárása mellett a különböző püspöki, egyházmegyei stb. elsősorban r. k. érdekeket szolgáló pénzüzetek. Majd látni és érezni fogjuk ezeknek hatását a felekezeti viszonyokra.

Indítványom ellen ütő kártyául felhozták, hogy a pénz, tőke gazdasági eszköz, nem bir sem nemzetiségi, még kevésbé vallási-felekezeti természettel. Naiv felfogás. Ugyan kérdem: a francia kölcsönbe kihelyezett milliárdok az osztrák, a német politika szolgálatában állanak-e?

Lengyelországban a porosz milliók lengyel misiót teljesítenek? Az Amerikai trösztök, kartellek az európai ipart, kereskedelmet támogatják? Nálunk a román Albina, a szerb Zsivenna, a tót Tátra bank magyar nemzeti érdekeket szolgál? A sok káptalani, alapítványi, püspöki pénztár, a Hungaria Bank a lutheranizmus, a kálvinizmus érdekeinek szolgálatában áll? Naiv felfogás, kárhozatos rém látás!

Nézzünk végig, de nyitott szemmel, hazai pénzüzetjeink, kereskedelmi házaink között, megláthatjuk, kik vannak ott, kiknek birtokában, zsebében vannak azok és az azoktól függő milliók érdeke, milyen célok és érdekek szolgálatában állnak azok. És mikor lépten nyomon látjuk a gazdasági életnek, a gazdasági tőkének parancsoló, mindent hatalmi körébe vonzó befolyását, mi mégis összetett kézzel várjuk, hogy a sült galamb szánkba röpjön, visszük, rendelkezésére bocsátjuk a velünk vajmi keveset törődő bankoknak a ma már tekintélyes összegre rugó vallási, egyházi anyagi tőkéinket s legfeljebb a csekély körre kiterjedő szintelen vallásos, tea s táncestélyektől várjuk sorsunknak, egyházi szomorú helyzetünknek jobbra fordulását. Nem esoda, ha a körülöttünk zsibongó ár észre sem akar venni bennünket és sodor magával.

A történelemből ki lehet mutatni magának a keresztyénségnek a világba való lépésénél, a reformáció, a társadalmi, a nemzeti és egyéb alakulatoknál a szellemi, a lelki szükségletek mellett mily szerepet játszottak, mily befolyást gyakoroltak az anyagi, a gazdasági érdekek és motívumok. És mi protestánsok nem tanulunk a történetből, nem fordítjuk javunkra az abból levonható tanulságokat.

Materialista monizmus ellenfeleink, bennünket szellemi monizmus híveit, minden tiltakozásunk és tagadásunk ellenére dualizmussal vádolnak. S tagadhatatlan a mikor mi szellem és test között különbséget teszünk s a mikor minden törekvésünket a szellem, a lélek ápolására fordítjuk, a testet elhanyagoljuk, az anyagi eszközöket negligáljuk, koldusainkat, nyomorultjainkat, özvegyeinket, árváinkat, elhagyottainkat gondozatlanul hagyjuk, vagy mint gyermek koromban a gömöri vásárokon láttam, csonka, béna koldusainkat a vásári nyílt piac irtalmára állítjuk ki; segélyre, hitelre szoruló híveinket, pietista szemforgató, kenetteljes, mézes-mázos áldásban részesítjük; akkor valóban az igazi keresztyénség szelleme alapján méltán vád érhet bennünket.

Krisztus ott a pusztában nemesak igével, de árpa kenyérrel és hal hussal táplálta az őt követő híveit. Az első keresztyén gyülekezetről pedig írva vagyion: „Mindnyájan pedig, a kik

hisznek vala, együtt valának is mindenek köz vala." Ap. esel. ll. 44.

Ugy járunk, mint egyszer a közismert néhai Suszter Konstantin kassai r. k. püspök. A városon kívül sétált s találkozott egy szegény öreg asszonnyal, ki az erdőből hátán galyfát vitt, hogy legyen mivel otthon főzni. Megállítja a püspök a teher alatt roskadozó szegény asszonyt, ugy-e nehéz, lelkem? kérdi, bizony nehéz, kezeit csókolom! S a püspök kezét az asszony fejére téve, áldást osztogat, s a szegény asszony a földre roskadt.

Közbeszéd tárgyát képezte akkor Kassán, hogy egy szegény asszony, Suszter püspök áldása alatt összeroskadt.

Községi takarékpénztárak, kölesönös biztosító intézetek, szövetkezetek, közhasznú gazdasági intézmények, melyeket nemesak a művelt külföld, de hazánkban is kezdenek már itt-ott megérteni, életbeléptetni. Mennyit lehetne ezekről beszélni, mennyit lehetne ezekkel az egyház körében és tenni a nép, az egyház boldogulása, felvirágoztatására. Ámde erről kár nekünk beszélni, nincs érzék, nincs fogékonyság, alkalom erre. Gyűlések, bizottságok, szónoklatok, jegyzőkönyvek, szabályrendeletek, no ujabban egy pár szintelen, határozatlan tea, táncestély, mintha a mindennapi élet csak ezekből és semmi másból nem állana s mintha a mindennapi élet körforgását ezekkel lehetne a maga kerékvágásából kizökkenteni.

Jobb belátásunk ellenére azonban zsinatot tartunk! Nagyrabecsült Zsinati Átyák! Ha ezeken az itt nagyjából említett belső, valódi életkérdéseken nem tudunk segíteni, változtatni, kár, ugy kár minden fáradságért, munkáért, azért a rengeteg költségért, mibe a zsinat kerül. Egy fabatkát nem ér a legszebb, legfölkéletesebb paragrafusokba szedett törvény, alkotmány, ha *életet* nem tud fakasztani, ha az élet jogos, természetes szükségleteit ki nem elégíti, ha a fájó sebet csak tovább tépi, marcangolja, s nem enyhíti, gyógyítja.

Csak mennél kevesebb törvényt, paragrafust, s minél több lelket, életet!

A betű megöl, a lélek a mely megelevenít! Istennek hálás gyermeke, Krisztusnak buzgó követője, nem él a törvényből, attól szabad, hanem az Isten kegyelméből, mely minden jóra kötelezi.

S ha már éppen okvetlenül törvény, paragrafus kell, nézetem szerint elég volna ennyi:

Minden evangélikus keresztyén tartozik:

1. §. Szeretni gondviselő Istenét, menyei Atyját teljes szívéből, teljes elméből s minden erejéből;

2. §. Jót tenni mindennel, de legkivált saját hite eselédeivel,

s ki e törvény ellen vét:

3. §. Egytől huszonötig terjedhető botbüntetéssel és becsületes kényszer munkával sujtatik.

A föbbit helyzet, viszony, szükség, személy, célszerűség szerint megalkotja s végrehajtja maga az élet. Az élet, a mindent átható élet s nem a betű!

B E L É L E T.

Kiadóhivatal kérelme. Azon igen tisztelt előfizetőinket, a kik ez évre még az előfizetési összegeket nem küldték be, avagy még a múlt évre is hátralékban vannak, szeretettel kérjük, kegyeskedjenek kötelezettségeiknek eleget tenni, hogy mi is eleget telessünk a mi kötelezettségeinknek.

Törvényjavaslat a lelkészi fizetés rendezéséről. Csetneki Gyürky Pál előadó ur, volt szives javaslatát lapunknak is beküldeni, a miért ez uttal mondunk hálás köszönetet. Az idő rövidsége miatt a javaslatnak csak főbb elveit ismertetjük ez uttal. Az előadó a lelkészi hivánszerű alapfizetésen kívül három kiegészítést állapít meg: a congruát, melyet az állami törvény szabályoz; a korpótléket, részben szintén az állami törvény által szabályozva, de másik részében a nem kongruás lelkészek részére a mostani ideiglenes korpótlék szerű segílyt kívánja az előadó az alkotmányban biztosítani addig, a mig e cimen államsegélyt kapunk; végül a családi pótlék, melyet minden családdal biró lelkész kapna, még pedig a congruás lelkészek feleségök után egyenként 400 koronát, egy-egy gyermekük után (de legfeljebb *hettő* után) fejenként 200 koronát; a nem kongruás lelkészek, püspöki irodavezetők, másodlelkészek, missionáriusok, rendes hitoktatók és kántorok ennek felét, vagyis feleség után 200, egy-egy gyermek után (de legfeljebb *hettő* után) 100–100 koronát, s mindkét csoporthoz tartozók ezenkívül azon gyermekeik után, a kiket házon kívül neveltet-

nek, minden ilyen gyermek után fejenként 100 koronát. Ugy hogy ezen javaslat szerint a lelkészi fizetés congruás lelkész-nél kezdetben 1600 korona lenne, ha megnősül + 400 kor. = 2000, ha egy gyermeke születik + 200 = 2200, két gyermek után + 200 = 2400, 5 évi szolgálat után + 400 = 2800, 10 évi szolgálat után + 400 = 3200, 15 évi szolgálat után + 200 = 3400, 20 évi szolgálat után + 200 = 3600, 25 évi szolgálat után + 200 = 3800, ha két gyermeket házon kívül neveltet + 200 = 4000 korona. A nem congruás lelkész fizetése a hivánszerű alapfizetésen kívül lenne: ha megnősül + 200, egy gyermek után + 100, két gyermek után + 100 = 400, 5 évi szolgálat után + 400, 10 évi után + 400, 15 évi után + 200, 20 évi után + 200, 25 évi szolgálat után + 200 = 1800. Esetleges máshelyen iskoláztatott gyermek után + 200 = 2000 kor. A családi pótlék fedezésére az előadó 5%-os egyházi pótlékot ajánl, a melyből azonban 3%-ot az adóalapi államsegély összege fedezné = 246.000 kor. és csak 2% lenne tényleg a hűvekre kivétel = 164.000 kor. s a múlt évben megalkotot s most megszüntetni javasolt lelkészsegélyezési alap = 100.000 kor. jövedelme = 4000 k. egészítené ki az évi fedezeti összeget 414.000 koronára. A családi pótlék a jelenlegi viszonyokat véve figyelembe — 369.800 korona szükségletet mutat úgy, hogy 44.200 korona az időnként hullámozó szükségletnek mindenkor biztosítására szolgálna. A nagy gonddal és igazi szakértelemmel kidolgozott eme javaslat s annak világos, reális indokolása újból őszinte hála kötelezi le az evangélikus lelkészi kart Gyürky Pál iránt. Bővebb ismertetésére e javaslatnak még vissza fogunk térni, de talán jó lesz előbb bevárni a zsinati bizottság véleményét.

Művészi estély. A budapesti fasori evang. jótékony nőegylet 1914. március hó 21-én (szombaton) este 6 órakor a fasori ev. főgimnázium dísztermében tea estélyt rendez, melyen több fővárosi művész zenél vagy énekel.

Kitüntetések. Ő Felsége a Király *Wieland Arthur*, Szepesi főispánnak s a késmárki kerületi lyceum vidéki felügyelőjének és törvényes utódainak a magyar bárói méltóságot adományozta. Dr. *Schusster Rudolf* kuriai birót a szabadalmi hivatal elnökévé nevezte ki. Dr. *Schusster* a pesti németajku egyházközség buzgó — presbitere. Ő Felsége a Király *Brocskó Lajost*, a Protestáns Árvaház nagyjéremű igazgatóját, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosát, 40 éves szolgálata évfordulóján ismét kitüntette azzal, hogy neki a kir. tanácsosi címet adományozta. Őszintén gratulálunk az érdekes vezetőnek s kérjük a kegyelem Urát, hogy tartsa meg őt sokáig még friss erőben, hogy azt a nemes ügyet, a melynek életét szentelte, még sokáig szolgálhassa.

Egyházközségi közgyűlés. A szilsárhányi evang. egyházközség 1914 évi március hó 8-án tartotta évi rendes közgyűlését. Tárgyalta az egyház múlt évi számadását, amely szerint az összes bevétel 5950.12 K. z összes kiadás pedig 5435.11 K. s így a pénztári maradék 515.01 K. Adósságából az egyház 1000 koronát törlesztett. Az egyházközség céljaira újabban alapítványokat tettek: özv. Karsay Imréné urnó feledi lakos, férje Karsay Imre emlékére 1200 K.-t, Gecsényi András 400 K.-t, Gecsényi Károly 600 K.-t, Kiss Elek volt szilsárhányi lelkész a nőegyletnek 1000 K.-t hagyományozott. Maga az egyházközség 522.68 K.-t gyűjtött tragikus halállal kimúlt volt lelkésze Karsay Imre emlékére oly célból, hogy a gyűjtött összeg 2010 év végéig kamatoztassék. amikor is a kamatokkal felszaporodott tőkének mint öröktőkének kamatai minden évben az egyházközség kiadásainak fedezésére lesznek fordítandók. Örömmel vette tudomásul a közgyűlés, hogy a reformáció 400 éves jubileumára kibocsájtott gyűjtőíven 320.85 K. folyt be s reméli, hogy a jubileumi alkotáshoz annak idején 1000 K.-val hozzájárulhat.

Március idusa. Országszerte mindenütt megünnepelték evangélikus fő-, közép- és elemi iskoláink 1848. március 15-ének emlék ünnepét. Az eperjesi Thököly collegium ünneplése a szokottnál még fényesebb volt, mert egy 40 tagból álló *lengyel* küldöttség is megjelent az ünnepélyen, a mely küldöttség fogadtatása úgy az ifjuság, mint Eperjes városa részéről is igen ünnepélyes és szívélyes volt.

Eljegyzés. *Becker Jakab* Detroit Mich. városi lelkész testvér, lapunk amerikai tudósítója, eljegyezte Fodor Juliska kisasszonyt. Őszinte szívvel kívánunk sok boldogságot a jegyes párnak.

Németh István reformáts püspök beiktatása március 31-én Pápán fog megtörténni.

Halálozások. A gömöri egyházmegyének és a tiszai egyházkerületnek egyik buzgó és vezető tagja: báró Hámos László, volt gömöri főispán, hunyt el március 13-án Budapesten hosszabb és súlyos betegség után. Holttestét a családi sírboltba Berzétére vitték örök nyugalomra. Megyője méltán gyászolja elhunytát e kiváló férfinak. Béke poraira. — Kuntz Ödönné, néhai Kuntz Ödön iglói ev főgimn. tanár özvegye március hó 14-én 68 éves korában meghalt Iglón. — E napokban hunyt el Apatinban Szeberényi István kir. közjegyző, 67 éves korában, néh. Dr. Szeberényi Gusztáv bányai kerületi püspök legidősebb fia, nagyműveltségű, közkedveltségnek örvendő és barátszerető férfi volt. Talán ez volt a büne, melyért az apatini r. k. plébános nem érdemesítette, hogy családbelieinek megkeresésére harangoztasson neki. Az intelligencia felfolyomódására a harangozást a püspök is megtagadta. A halotti szertartást a jobbára másvallású népes közönség általános meglepedésére Lombos Alfréd zombori testvérünk végezte. A megboldogultat özvegyén és családján kívül: Szeberényi Máté, Petrovics Sománé, Dr. Szeberényi Lajos, Szeberényi Otília, Dárady Kalmária Arisztidné Szeberényi Mariska, özv. Jeszenszky Pálné testvérek gyászolják. Nyugodjék békében.

A „**Tanítók Szava**“ című s a dunáninnyi egyházkerület tanító egyesületei által kiadott folyóirat szerkesztését *Meskó Károly* galgagutai lelkész vette át ideiglenesen addig, még a kerület tanítókara másként nem intézkedik. Meskó testvér azért is kész volt ez áldozatra, nehogy ez ifjú sajtótermék rövid pályafutása után az eddigi szerkesztők visszavonulása folytán megszűnjék. Mindenesetre hálára kötelezi a kerületi tanítói kart, hogy szavát hallatja.

Vallásos est Szatmáron. Az alig hat éve alakult szatmárnémeti evang. egyházunk minden ízében sikerült estét rendezett február 22-én. A ref. nőiskolák tornacsarnoka zsufolásig megtelt előkelő közönséggel, mely osztatlan rokonzással kíséri a kis egyházközség minden mozdulását. Megnyitóul *Duszik* Lajos lelkész tartott bibliamagyarázatot Ján. VIII. 51. felett azt fejtegetvén, hogy Krisztus tanítása szerint az élet csak akkor örök, tehát akkor igaz és halálnélküli, ha Istenben való, az ilyen élet eredményei konzerválódnak az örök világtervben, mint porsemek az épületben; majd — befejezőül üdvözölte az estélyen felolvasást tartott Mayer Endre theol. akadémia dékánt. Nagy hatást keltett a „Mégfagyott gyermek“ c. melódráma zongora, harmónium, hegedű kísérettel s a ref. nőiskolák énekkarának közreműködésével. Az est közép-

pontja Mayer Endre theol. dékán előadása volt melynek tárgyát az evang. eszméinek gyors elterjedése, rohamos hódítása képezte. A minden részletében tudományosan mély és emellett mind végig lebilincselően érdekes előadást megértő lelkesedéssel s zugó tapssal honorálta az est közönsége. A következő műsorszámok — mint szóló-ének, zongorajáték és szavalat — harmónikus keretűl szolgáltak a szellemi résznek, az est igazi céljának az evangelizációnak. A vallásos est után szeretetvendégség volt a Társas kör helyiségeiben. Oly hatalmas közönség telepedett le a dusan megterített asztalok köré, a minőt Szatmár ritkán lát együtt; a szeretetvendégség rendezése az egyház kebelében fennálló nőegylet — a Templomegyesület — érdeme, melynek hölgybizottsága — élén Markó Kálmáné, Szlávi Dezsőné elnöknőkkel s a lelkész elnökkel — fáradhatatlan buzgóságot fejtettek ki az est sikere érdekében. Eltekintve az 1000 K-ra rugó tiszta haszontól megbecsülhetetlen a fejlődő kis egyházzal szemben megnyilvánult nagy rokonzás, mely erős biztatás a további ernyedetlen munkára. A nagy áldozatot hozott felolvasónak, Mayer Ede theol. dékánnak ez uton is hálás köszönetét fejezi ki a szatmári evang. Templomegyesület. — Legyen szabad e tudósítás kapesán a szatmári 6 éves evang. gyülekezetéről egy néhány szóval megemlékeznünk. Hogy mit képes egy feladatának magaslatán álló s kötelességét nemcsak hiven, de igazi papi lelkesedéssel teljesítő lelkész tenni, azt fényesen igazolja *Duszik* testvér tevékenysége a ki a szatmári szórványból oly virágzó gyülekezetet teremtett, hogy ma már azon nagy erkölcsi tőkén kívül, a melyről a tudósításban említés van téve, a gyülekezet egy szép templom telekkel rendelkezik s közel 30.000 koronát gyűjtött már az építendő templomra. Nagy küzdelem árán sikerült a gyülekezetnek városi rendes segélyt is kieszközölni, évi 1200 koronát. Az Ur áldása legyen továbbra is a hithű s buzgó tevékenységen! — Szerk.

A „Theol. Otthon leibiezi irod. estélye. Ez estély febr. hó 24-én erkölcsi oldaláról fényesen sikerült. Anyagi részét a sok költség emésztette föl, de a leibiezi egyházközség pénztárából Kübecher Albert esperes ügybuzgóságából megtért. Ugy a *Fábry* G. Ernő karmester (Egyed Aladár méltó utódja) által mesterileg vezetett alkalmi énekkar kettős előadása, mint *Szabó* Gábor Magyar dala, *Szelezsán* János sólódala (Egyed Aladár kiváló alkotása), *Weisz* Frigyes gordonkajátéka, *Szolkovay* János szép hegedű játéka s végül *Farkas* Győző szavolata és Popp Fülöp saját költeménye osztatlan tetszéssel

és elismeréssel találkozott. Előadást tartott az „Othon“ felügyelő tanára: Dr. Szlávik Mátyás, „Das Wesen des Christentums“ címmel. Harnack nagy hírű előadásából kiindulva fejtegette, hogy a keresztyénség lényege és igassága a büntől való megváltás isteni ténye Jézus Krisztus történeti személyiségében, a melynek hármasság tipusa Justin, Augustinus és Luther vagyis görög, római kath. és evang. keresztyénsége. Az érdekes és tanulságos előadást nagy figyelemmel hallgatták és teljes elismeréssel honorálták. Szépen oldotta meg feladatát a zene és ének pontoknál Engler András és Weisz József kísérete is. A szebbnél szebb és vonzóbbnál vonzóbb pontokból álló gazdag műsort tánemulatság követte. Az estélyen az „Othon“ 28 theol. és jogász lakója szerepelt.

Hérelem. Dr. W. Stählin egloffsteini lelkész, az „Archiv für Religionspsychologie“ szerkesztője, adatokat gyűjt egy tanulmányhoz az egyházi énekek elterjedéséről és kedveltségéről. Azért arra kér mindenkit, aki e tanulmányhoz adatokat kíván szolgáltatni, hogy egy darab papirosra írja fel korát, nemét, állását, vallását s annak az öt éneknek az első sorát, amelyet legjobban szeret, utánuk pedig azét az ötét, amelyet legkevésbé szeret. Az énekeket lehetőleg emlékezetből kell összeválogatni s igen fontos, hogy mindenki egy pár egyszerű, de mindenekfelett őszinte szóval meg is okolja, miért szereti, vagy miért nem szereti a felsorolt énekeket. Dégül megadandó az énekeskönyv címe is, melyben az énekek megvannak. Az énekek magyar, német vagy tót szövegű énekek lehetnek. Különösen a lelkész, vallástanár és tanió urakat kérjük bizalommal minél több adat összegyűjtésére. A válaszokat csak tudományos célra használjuk fel. Az összegyűjtött adatok vagy Szimonidesz Lajos nagybörzsönyi evang. vagy Czeglédy Sándor nagysallói ref. lelkészhez küldendők.

A losonezi ev. gyülekezetből. A losoneci ev. egyház kebelében mozgalom indult meg egy új lelkészlakás építésére. Az építkezési terveket Jahab Pál építész már el is készítette s a legközelebbi egyházi közgyűlés már határozni is fog az építkezés ügyében. Az új lelkészlak a régi helyén épülne s a tervek szerint igen szép és modern kivitelű épület lenne.

Tanítók gyűlése. A kishonti ág. hitv. ev. tanítóegylet február hó 18-án Nyustyán rendkívüli gyűlést tartott, melynek egyedüli tárgya az ev. tanítók családi pótlékban való részesítése volt. Miután a vall. és közoktatásügyi miniszter ur — fedezet hiányában — az állami s felekezeti tanítók közötti eme különbséget nem szüntette meg, a kishonti ev. tanítóegylet elhatározta, hogy fel-

szólítja az összes magyarországi ev. tanítóegyletet egy közös memorandum szerkesztésére, melyben hivatkozva a felekezeti tanítóság hazafias munkájára, az egyetemes gyűléstől kéri az állami tanítókéhez hasonló családi pótlék kiutalását. Ugyancsak ennek a rendkívüli közgyűlésnek határozata folytán tisztelgett a kishonti tanítóság február hó 26-án az ujonnan kinevezett kir. tanfelügyelőnél: Lörinczy György kir. tanácsosnál, mely alkalommal Frenyó Dániel egyleti elnök üdvözölte a kishonti ev. tanítóság nevében a kir. tanfelügyelőt.

A vallás és közokt. miniszter 1914. febr. 11-én 18255 VI. b. sz. alatt közölte a felekezeti főhatóságokkal tudomás végett, hogy a hódmezővásárhelyi állami óvónőképzőintézetben a már gyakorlatban lévő óvónők részére folyó évi július 1-től kezdődőleg három hétre terjedő óvónői továbbképző tanfolyamot fog rendeztetni. Ezen tanfolyamra való felvételért pályázhatnak bármely jellegű kisdudóvó intézeinél működő óvónők. Ezen tanfolyamra 60 óvónő fog felvételt, akik közül 40 az intézetben nyerendő szállás és ételmezés kedvezményen kívül 15 korona utiköltség megtérítésében fog részesülni. A saját költségekre felveendő 20 óvónő pedig az intézetben nyerendő ingyenes szállás kedvezményén kívül a tanfolyam tartama alatt 30 korona befizetése ellenében ételmezést is nyerhet az intézetben. A felvétel iránti bélyegtelen kérvények a vall. és közokt. m. k. miniszterhez címezve az illetékes kir. tanfelügyelő útján nyújtandók be. A pályázat határideje 1914. április hó 1-je. A miniszter felkéri az egyházi főhatóságokat, hogy a fenhatóságuk alatt álló óvodáknál működő óvónőket ezen tanfolyamra való részvételre buzdítsák.

Összes vallási tananyag egy könyvben. Elemi és alsóbb fokú iskolák I—VI. o. tanulói részére lehetőleg már májusban új vallástani kézikönyv jelenik meg. (A bírálat szerint kijavítva és az egyh. hatóság által jóváhagyva). Az összes tananyag az egyetemes tanterv 11—16 oldalai figyelembevételével, 3 nagyobb csoportra van felosztva s külön-külön magában foglalja az I—II; III—IV., és V—VI. osztály részére előírt anyagot. E tankönyv, *szórványokban*, más felekezeti iskolákba járó ev. tanulók hitoktatása céljából hézagot pótló lesz. A kézikönyv terjedelme sem sok, 83 oldal (féliven) s hozzá jön 43 kép. A könyv ára, mikénti kötése, kiadása, a *rendelés mennyiségétől* függ. Az iskolák vezetői és az érdeklődők, megrendeléseikkel forduljanak megelőbb, Vértesi Zoltán evang. lelkész-hitoktatóhoz, Magyarbóly, Baranya m.

Raffay itthon. Március 19-én este Raffay Sándor amerikai körutjáról szerencsésen hazaérkezett.

Halálozás. A nyiregyházi ev. egyházközség és tanítótestülete megilletődött szívvvel jelenti hogy tanítója és szeretett kartársa *Kubinyi Tivadar* tanió hosszas szenvedés után e hó 14-én jobblétre szenderült. Nyugodjék békével!

A vallás- és közoktatásügyi miniszter. 1914. évi március hó 8-án 16342 914. D/1/b sz. a. valamennyi állami ellemi népiskolai tanító és tanítónőképző intézet igazgatóságaihoz az alábbi rendeletet intézte; „Felhívom a tek igazgatóságot, hogy a vezetése alatt álló intézet természetrajzi és gazdaságtani tanárainak figyelmét hívja fel azon körülményre, hogy tanítás közben alkalmas helyen a növendékeket a házinyultenyésztés és értékesítés előnyeire figyelmeztessék és az erre vonatkozó legszükségesebb ismereteket velük közöljék. Értesitem egyben arról is, hogy a házinyultenyésztés és értékesítés ügyével szakszerűen a „Házinyultenyésztők Országos Szövetségének“ Budapesten megjelenő „Házinyultenyésztés és Értékesítés“ című folyóirata foglalkozik. A miniszter megküldte ezen leiratát másodlatban valamennyi egyházi főhatóságnak is, melynek fennhatósága alá tanító, tanítónő képző intézet tartozik, esetleges további intézkedés céljából.

A Magyarhoni Evangélikus Lelkésze-egyesület pénztárába február hó folyamán a következő tagok fizették be tagsági díjaikat: a) Rendes tagok 1913-ra: Gajdács Pál (Tótkomlós), Szlopovszky Károly (Hisnyó), Materny Lajos (Debreczen), Lombos Alfréd (Zombor), Fábian Imre (Kölesd), Bogyay Aladár (Kesznyő), Szücs Imre (Majos), Holéczy János (Csomád), Hrdlicska Lajos (Tótkomlós), Paulik János (Nyiregyháza), Dzurányi Dezső (Cserepes), Kovács Dániel (Felsőszabadi), Székely Gyula (Késmárk) Draskóczy Ede (Makó), Maliarik János (Nagylévárd), Mézáros István (Kemeneshögyész), Czippott Áron (Kácsfalu), Materny Imre (Nagyvárad), Honéczy Pál (Pusztajödvár), Droppa Samu (Oroszlány), Balezó Lajos (Ozdin), Magyar Miklós (Kapolcs), Balogh István (Porrogszentkirály), Illgen Antal (Lőcse), Simkovic János (Hybhe), Petrovics Pál (Hosszufalu), Makoviczky Emil (Szirk), Sommer Gyula (Vác), Linczényi Lajos (Nagyveszverés), Nagy Lajos (Gyuró), Kübecher Albert (Leibicz), Hróbon János (Istebne), Chugyik Pál (Aszód), Kovács Kálmán (Rákospalota), b) Rendes tagok 1914-re: Albrecht Géza (Nagyezombat), Szlopovszky Károly (Hisnyó), Draskóczy Ede (Makó), Maliarik János (Nagylévárd), Illgen Antal (Lőcse),

Henriczy Béla (Poltár), Kalanda Gyula (Kálnó) Kruttsehnitt Antal (Soltvadkert), Kovács Kálmán (Rákospalota), Farkas Gejza (Nagyszombat), Zoch Sámuel 1915 és 1916 évre is (Modor), Geisztlinger Pál (Felsőőr), Wágner Ádám (Ráczkozár), Kiss Kálmán (Felsőaradi). Tótpelsőcz, 1914. március 2-án. Vitális Gyula, egyesületi pénztáros.

Lutheri és Kálvini vallásosság. Lic. Preuss János, lipesei egyetemi theologiai magántanár. Fordította: dr. Szlávik Mátyás eperjesi theol. akad. tanár. Pozsony. Wigand könyvnyomdája. 1913. 25 lap. E tanulmányt a fordító szives figyelméből kaptam s mondhatom, igen nagy élvezettel olvastam el. Végre valahára e fontos kérdés tisztázását komoly feladatául tűzi ki oly író, aki tudományos munkásságánál fogva ennek megoldására hivatva van! Soha alkalmasabb időben nem jelent meg röpirat, mint éppen ez. Ne áltassuk magunkat: mi másra nem támaszkodhatunk egyházi életünk felvirágoztatásában, mint azokra az erőkre, amelyek egyházunk lényegéből folynak. A protestáns testvériség ápolását a mi részünkről hangoztatják leginkább. A kálvinista részről a testvériség kifejezést nyert ugyan udvarias szólásokban, de ritkán cselekedetekben. A nagyközönséget pedig e protestáns elnevezés lassankint megtévesztette, amennyiben ezalatt rendszerint a reformárius egyházat értette. A napi sajtó, sőt a komoly irodalom is ily módon az evangélikus egyháznak kulturális stb. jelentőségéről hovatovább lekicsinyléssel nyilatkozott, sőt megértük immár azt is, hogy az evangélikusok által fenntartott *Protestáns Szemlében* egyik református „testvér“ állítja ki rólunk a szegénységi bizonyítványt. Hát legyen elég ebből a protestáns közösségből! Fel kell világosítani intelligens közönségünket a lutheri és kálvini vallásosság között levő óriási különbségről, mert különben az evangélikus öntudat elhalványulására, az egyházban kriptokalvinizmus terjedésre vezet az, ha részünkről a nyilvános életben a tanácskozó termekben és tudományos műveikben folyton hangoztatják, hogy a két protestáns egyház között lényeges különbség nincsen. Ne fussunk mi olyan kocsis után, amely nemesak hogy nem vesz fel, de „kocsisa“ arcunkba cserdit ostorával. Ugy a lutheri, mint a kálvini egyháznak más a kiindulási pontja, más a fejlődése. Más a mi szellemünk mint az övék. Az evangélikus egyházhoz való öntudatos, önérzetes és tántoríthatatlan ragaszkodás érzetét pedig csak úgy tarthatjuk fenn egyházunk tagjaiban, ha ez evangélikus szellemet a tanokban, a történeti fejlődésben és egyesek életében nyilvánvalóvá tesszük. Ilyen szempontból tartom én bessesnek a

Preuss munkáját. Megadja azt ami a kálvinizmusé, elismeri, hogy nagy és fontos charizmáknak van birtokába, ám kétséget kizáróan, szigorú objektivitással állapítja meg fejtegetésének végén, hogy a „lutheri vallásosság vallásos tárgyi értékét tekintve fölötte áll a kálvinizmusnak s így a kettő nem egymás mellé, hanem előbbi utóbbinak föléje helyezendő.“ „A kálvinista Istennek dicsőségét, a lutheránus magát az Isten akarja.“ Nem lehet feladatomban, már csak a helyszüke miatt sem, e becses kis füzetet részleteiben ismertetni; óhajtom azonban, hogy ezt minden művelt evangélikus ember elolvassa. Nagyon kívánatos volna tehát, ha a Luther társaság e füzetet a fordító engedelmével több ezer példányban kinyomatná és terjesztené hűveink körében. Ezek után még csak azt jegyzem meg, hogy a fordítás hű kifejező és magyaros.

* * *

A dunántúli egyházkerület pénzügyi bizottsága március 10-én tartott ülésében osztotta fel azon 23.500 K összeget, melyet a múlt évi egyetemes gyűlés, 140. jegyzőkönyvi pontjában foglalt határozatával „a vallásoktatók, szegényegyházak és missziók segélyezésére kiutalt. A számvévőszék különösen a hitoktatói segélyek egységes és igazságos megállapítása végett kérdőíveken kérte be az egyes esperességekből a jelentéseket, a melyek egyik másik helyről mégis vagy annyira tulesigázott vagy annyira ingadozó adatokat tartalmaztak, hogy csak alapos átdolgozás után lehetett a segélyt úgy felosztani, hogy a tényleges szükségletet és valóban teljesített hitoktatást véve alapul, egyik esperesség a másikkal szemben hátrányt ne szenvedjen. Magától értetődik, hogy nem lehetett segélyt a még meg nem lévő s esetleg csak ezután szervezendő missziói lelkészi, segédlelkészi s másnemű állások javadalmazására fordítani, mert akkor az összeg erre magára is kevés lett volna. Ép úgy nem állapíthatott meg a bizottság olykor százakra rugó fuvardíjigényt olyanoknak, akik a kongrua megállapításánál fuvardíj általánosan részesültek. Végül oly helyeken, ahol óriási távolságban csak 1—2 tanköteles van, kiket kellő utmutatás mellett szüleik oktathatnak, nem lehetett fedezet híján a kért százásokat engedélyezni. Elvül mégis kimondatott, hogy első sorban mindenütt a tényleges (hetenként egyszer számított) fuvardíj térítessék meg, s csak ennek fedezése után fordítható a megmaradó rész az órák díjazására illetőleg az óradíj kiegészítésére úgy, hogy a népiskolai jellegű másfelekezeti iskoláknál az óradíj helyen kívül évi 50 korona. Ha tehát az iskolafentartó csak 30 kor. vagy 40 kor. óradíjat ad, az 50 koronára

kiegészítendő. Ezek előrebocsátása után először: 2500 K. a már meglévő s eddig is segélyezett missziók és szegény egyházak javára kiharítottván, 2300 K pedig hitoktatói alap címen tőkésítettván, azon célból, hogy ha időközben jogos igényt lehet kimutatni, lehessen azt miből kielégíteni, 18,700 korona hitoktatói díjazásra fordított ily módon: győri esperesség 1900 kor. (eddig kapott 800 K) kemenesaljai 2400 K (1000); vasi felső 2000 K (500); vasi közép 2600 (1700); tolna-baranya-somogyi 2500 K (1000); zalai 1000 K (500); soproni alsó 800 K (200); soproni felső 1500 K (800); veszprémi 2600 K (800); somogyi 1400 K (700). A kiutalt összegeket, melyek az eddigivel szemben mindenütt (helyenként négyszeres) emelkedést mutatnak, az esperességi számvévőszékek lesznek hivatva, velük közlendő egységes elvek szerint igazságosan felosztani.

Az egyetemes nyugdíjintézeti bizottság ülése. Budapesten, márc. 20-án *Báró Prónay* Dezső egyetemes felügyelő elnöklete alatt a nyugdíj intézeti bizottság a következő ügyeket intézte el: *Svehla* Gusztáv breznóbányai lelkész, kiérdemült főesperes 51 évi lelkészi működése után nyugdíjaztatott ez év július 1-től évi 3200 koronával; özv. *Berta* Dávidné, volt celdömöki lelkész özvegye ellátási díjul évi 1290 koronát, temetési költségül 300 koronát kap, *Ringbauer* Gusztávné volt rajkai lelkész özvegye pedig ellátási díjul évi 1254 koronát és 300 kor.-t ápolási költségül; és *Borcsa* Mihályné volt bácsfalusi lelkész özvegye ellátási díjul évi 600 koronát, temetési költségül pedig 300 koronát. Tárgyalott *Németh* Gyula szekzárdi lelkész beadványa, melyben fellebezését visszavonja s így az ügyvivő kiszámítása helyben lett hagyva. *Terray* Gyula rozsnói lelkész — főesperes nyugdíjigénye 1912. július 7-től kezdve 670 koronával emeltetett. *Schvalm* György pancsovai lelkész szolgálati idejének kezdete 1873 október 10-ikében állapított meg. *Klár* Béla nyug. lelkész 8 évi tanítói működése nem volt beszámítható. *Csobra* Pál nyug. lelkész gyermekeinek neveltetése címén kivételesen a két gyermek 20-ik évéig egyenként 200 koronát szavazott meg a bizottság. Özv. *Nagy* Lajosné munkaképtelen beteg leányának ellátása címén pedig további 2 évre évi 200 koronát. Özv. *Péter* Lajosné kérelme kedvezően intéztetett el. özv. *Wallach* Mihályné volt kisácsi lelkész özvegye kegydíj képpén évi 100 koronát kap.

1140 kor. 40 fill. két hét alatt!? A sági templomot illető könyörödomány-gyűjtő beharangozásomra vonatkozólag számos NT. Testvér

kérdi: Mi van a nyitrai templom ügygel? Nem forgácsoljuk-e szét adományainkat, ha Ságón is építünk? . . . Ezen bajtársi gondoskodásból eredő kérdésekre válaszom ez: A tavaly előtt megindított oly fényes sikerű Nyitra-városi szupplikációim célja volt, hogy a templom felépítéséhez még szükségelt krb. 10,000 kor.-t összehozom. Nem is csalódtam. De megcsalt egy gazteit! U. is . . . özv. F. A. urnőnek a templom javára leköltött 10,000 kor.-ás alapítványa, rokonának büns manipulációi miatt biróilag lefoglaltatott, s ránk nézve elveszett. Nagy horderejű csapás volt ez! Hátráltatja a nagy mű betetőzését. Azért a súlypont eltolódott egyidőre Nyitráról . . . Ságira! Mert Ságón van már paróchia, 3000 □-öl kert és a jövő évben lesz templom is! A sági lelkész (vasuti vonalon) nagykönnyen elláthatja Nyitrát, Galgóczot esetleg még Póstyént is. Ime hát, nyitrai csalódásunk sirja, forrásává lett egy másutt csirázó életnek —, lévén a hitünk, mint az erős gyökér a termékeny földben, mely kihajt kivirít más térségen is. Feltétlenül lesz Ságón ev. központ, mert ha két hét alatt már is 1140 kor.-át nyújtott át nekünk az ev. együttérzés, az Önök s híveik szeretete, akkor egy év alatt a szükséges 7—8 ezer korona csak meg lesz!! Meg lesz! Mert a mi hitünk is, bár kisebb, de szintén képes arany-hegyeket felénk hozni! Mert csak a hitetlen nem látja beigazolvva a böles ama jóslatát „A mai ev. keresztyénség hajlamot mutat, hogy a lélek adósságát a felebaráti szeretet műveiben dolgozza fel.“ Megvallom egyben igazuk van a „Minek a“? pártiaknak, kik óvtak a „merész lépéstől“ t. i. hogy a mi az áldozatkészséget illeti, — sok világi emberünkről csak a gyászjelentésből tudjuk meg, hogy volt. Egyébiránt pedig tudniok kellene, hogy „A pusztában azok veztek el, kik hátramaradtak és elfáradván leültek.“ Tehát csak előre, mindig csak előre! Hitrokonni üdvözléssel és köszönettel Assakürt (Nyitra m.) 1914. febr. hó 18-án.

Zathureczky László ev. lelkész.

A SZERKESZTÉSÉRT FELELŐS
NOSZKÓ ISTVÁN LAPTUDAJDONOS.

HIRDETÉS. „A vasárnapi iskola és a gyermek istentisztelet“ címen Bobál Samu egyházmaróti lelkész által megírt 44 oldalnyi füzet, a melyet szerző az összes lelkészeknek megküldött, **kapható** példányonként 30 fillérért, tömeges megrendelésnél (20 darabnál több) példányonként 24 fillérért a szerzőnél, valamint lapunk szerkesztőjénél is.

20-1

Angol bárbutor- és börszek-különlegességek

gyártása. Használt bárbutorok festetnek Kívánatra katalógust küld díjmentesen. Szücs A. Budapest, VII., Karoly-körút 5/e. 24-4 **Telefon 148-07.**

Iparos és nem kereskedő 35. éve fennálló ker. ezég.

Készít és javít: Kelyhet, borkanecót, oltárgyertyatartót, keresztet, csillárt, gyertyára és pillangyra stb. Arany, ezüst, kinaezüst, bronzból, művészi és egyszerű kivitelben. **Kelyhek** stb. tárgyak **valódi tűz-** galván aranyozás és ezüstözés **jótállással.** Tervez és költségvetés díjtanul. Mielőtt máshol rendelést tesz, méltóztatsek egy arjegyzéket kérni, melyet ingyen bermentve küld. ☒ ☒ ☒ Kéri nagybeesü pártfogását ☒ ☒ ☒

BITTNER JÁNOS

egyházi szerek műftöve.

Budapest, IX., Lómgai-n 23. (Bejárás Gzuczor-ufca f.) 50-3

WALSER FERENC

tűzoltási szerek és szivattyúk gyára

harang és fémöntöde

Budapest, VI., Lomb-ufca 34-36.

(Villamos megálló: Váci-ut Láng-gépgyár.)

Legmodernebb berendezésű harangöntödeje

állalkozik: 20 évi jótállás mellett harangok öntésére, repedt harangok átöntésére és régi harangok átalakítására forgatható új vaskoronák hozzáadásával, valamint meglevő harangozatoknak, a hiányzó harangok pótlása által, összhangba való hozatalára, továbbá harangállványoknak hengereltvasból való készítésére és ezek helyszíni szerelésére.

Kedvező fizetési feltételek.

Kívánatra költségvetések díjmentesen.

10-4

Hirdetések

o felvételnek o
a kiadóhivatalban.

STELCZER KÁROLY

műasztalos, oltár-
építő és templombel-
rendezési vállalata

GYŐR,

Kossuth Lajos-utca 24. sz.

Telefon 578.

Telefon 583.

Toronyórákat

gyárt minden nagyságban, elsőrendű modern kivitelben a
Villamosóra- és toronyóragyár
Budapest, Sziv-utca 32. szám.

Budapest székesfőváros szerződéses toronyóráis
Több arany éremmel kitüntetett. - - Költségvetés
díjtalan. - - Előnyös üzleti feltételek.

HARMONIUM ÉS ZONGORA

Mielőtt harmoniumot vásárolna, ne mulassza el a mi
foárjegyzékünket kérni!

Az országban a legnagyobb választék el-
vámolt elsőrendű amerikai és német-
országi gyártmányokban kedvezményes
fizetési feltételek mellett minden ár-
felemelés nélkül.

Képviselek kerestetnek.

HERBER ÉS BERLETH
Budapest, VII., Wesselényi-u. 53. sz.

7-41

Legrégébbi harangöntőde

alapítva 1793. évben
baktai

EGRY FERENC.

Kisgejőcz (Ugocsa megye.)

Budapest, VI.,

Lehel-utca 8. a

Budapesti telefon 25-37

harang és ércöntőde, cs. és kir. szabadalmazott
harang felszerelések, vas harangláb gyár.

Kitüntetve: Páris 3 drb. érem. Varsaille 1, Moszkva 2, Bécs 2,
Budapest 4, Szeged 1, Székesfehérvár 4, Kecskemét 1, Pécs 1.
Hódmezővásárhely arany oklevél. Békésm. gazd. egyesület. Or-
szágos gazd. egyesület. Győrvidéki gazdasági egyesület. Or-
szágos Iparegyesület. Országos vas- és fémipari kiállítás. Hon dísz-
érem Ezenfelül 3 darab érdemkereszt. egy a ... érsektől.

Hönyphirdetmény. Uj „Evang. Konfirman-
dusok Vallástana.” Irta: Mayer Pál ev. lelkész,
Iklad (u. p. Aszód). Ára: 50 fill. A tiszta jöve-
delem 50 százaléka az ev. lelkészek árvaínak
árvaházi alapja javára. Minthogy a hiv. bíráló a
könyv hitépítő irányát s egyszerű, világos
stilizálást nagyon kiemeli, általánosabb elterjedés
után a következő kiadások tiszta jövedelmét
teljesen a jelzett cél javára engedem át. 9-8.

Legújabb könyvek.

**Protestáns egyházi közigazgatási
Törvénytár 1523-1913.**

Összegejtötte id. Hegedüs János.

Ára 16 K.

**Bölcseleti és neveléstudományi
dolgozatok.**

Irta: Koller István.

Ára 2 K.

**Az országos egyházi alapok és
alapítványok kérdéséhez.**

Irta: Zsilinszky Mihály.

Ára 60 f.

**Homesteadi egyház tízéves jubi-
leumi emlékkönyve.**

Irta: Harsányi Sándor.

Ára 2 K.

Kaphatók:

Kókai Lajos

prof. irányu könyvhereskedésében,
Budapest, IV. Károly-utca 1. szám.

Toronyórákat

gyárt elsőrendű kivitelben,
jótállás mellett

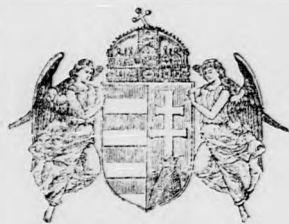
NADLER ÉS DR. SCHÖNFELD

LEUCWILGER P. E. úföldai
Budapest, VII., Práter-utca 9 sz.

Alapított 1891. Telefon 14-87.
Hépes árjegyzéket és költségve-
tést díjtalanul küld.

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

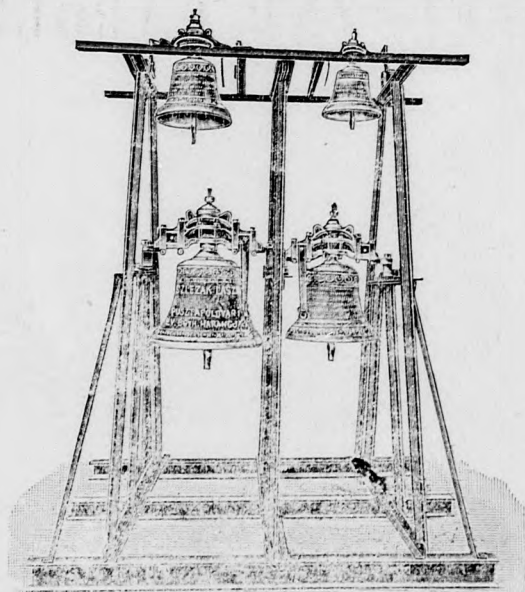
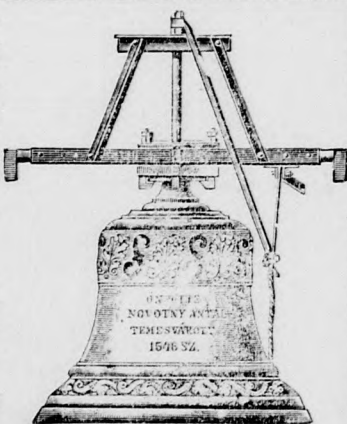
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru áfilyukasz-
foff harangjait,

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló 8 alakú nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896. G. I. SZ. kiállításon milliomiumi nagyságú díjmelletti kitüntetéssel.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harangöntő, harangfelszerelés és harangállvány gyára
Budapest, VI. ker. Frangepán-u. 77

Pontos és legjobb **órák** 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő kannák oltári gyertyatartók borkarcsók. Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, china-ezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Juténycs árak!

